

0. Welkom, mededelingen

1. Votum

2. Zegengroet

Genade voor u en vrede van God onze Vader en van de Heer Jezus Christus.

3. Zingen: **Psalm 96:1, 3, 5**

4. Korte introductie op het thema

Vanmiddag gaat het over de drie-eenheid van God. Christenen geloven in één God, maar zeggen tegelijk dat Hij Vader, Zoon en heilige Geest is. Dat is een heel lastige puzzel. Want j/m: hoeveel is $1 + 1 + 1$? Inderdaad: 3. En niet 1. Dus als je Vader, Zoon en Geest bij elkaar optelt kom je niet op 1 God maar op 3 goden! Vandaar het thema van deze dienst: God:3=1?! Overigens: als je die plusjes in dat sommetje van zonet nou een kwartslag draait ($1 \times 1 \times 1$), wat is dan het antwoord? Vragen die aan de orde komen in deze preek: waar komt de leer van de drie-eenheid vandaan? En wat is het belang ervan?

Laten we nu eerst lezen wat we als Gereformeerde kerken m.b.t. de drie-eenheid belijden, in

Zondag 8 HC en artikel 8 NGB

5. Gebed

6. Preek

Luister Israël, de HERE onze God, de HERE is de Enige.

Met die belijdenis, maar dan in het Hebreeuws, op de lippen zijn in de Tweede Wereldoorlog miljoenen Joden de gaskamers van Hitlers Nazi-Duitsland ingegaan. En daarmee wordt het een indrukwekkende belijdenis. Hier klopt de slagader van het geloof van Israël: *Shema - Hoor Israël*, de HERE is onze God, de HERE is één! Dit binden Joden op hun voorhoofd en om hun arm, dit bevestigen ze in de *mezoeza* aan de deurpost, om het aan te raken, dichtbij zich te hebben: de HERE is één!

Een aanklacht tegen het geloof in de mens van Hitler en Himmler, die geloofden in een *struggle for live*, een recht van de sterkste, die uiteindelijk in een steeds voortgaande evolutie een *übermensch* voort zou brengen. Een *übermensch* die slechts bleek te kunnen bestaan over de rug van andere inferieure, lagere soorten. Door vernietiging van mensen die geen mensen mochten zijn.

Dat geloof van Hitler en Himmler en al die anderen, het geloof in de mens die god is, was in feite puur heidens: in het gevecht van de soorten komt vanzelf de beste boven. Zo zag het primitieve heidendom de werkelijkheid: er is een massa goden en godinnen (die verdacht veel in hun doen en laten en zelfs hun uiterlijk op de mens lijken) die voortdurend in strijd zijn met elkaar. Wie zal het winnen: de god van de liefde of de god van de oorlog? Wie is sterker: de god van de vruchtbaarheid of die van de onvruchtbaarheid? Daartegenover had Israël altijd al moeten belijden: *de HERE is één!*

God is één, er is één God. Dat is de duidelijke boodschap van de bijbel:

Deuteronomium 4:39 – *Wees u er daarom van bewust en laat goed tot U doordringen dat de HERE de enige God is, boven in de hemel en hier beneden op de aarde; een ander is er niet.*

Jesaja 45:18 – *Dit zegt de HERE, die de hemel en de aarde geschapen heeft – Hij is God! -, die de aarde gemaakt en haar gevormd heeft en die haar heeft gegrondvest – niet als chaos schiep Hij de aarde, maar om te bewonen heeft Hij haar gevormd: Ik ben de HERE, er is geen ander.*

Tegenover de polytheïstische godsdiensten, zoals het Hindoeïsme en die primitieve vormen van heidendom waar we het al over hadden, die meerdere goden aanbidden, staan de monotheïstische godsdiensten, die één God aanbidden: Jodendom, Islam en christendom. Alle drie zeggen ze: er is één God. In dat opzicht reiken we Joden en moslims de hand en zijn we het helemaal eens.

Maar het is Jezus die scheiding maakt.

Het is goed om dat ook eens te benadrukken. Eerder dit jaar heb ik gezegd dat Jezus mensen aan elkaar verbindt, dat Hij mensen niet alleen over zijn (b)rug bij God brengt, maar ook bij elkaar. Samen vormen zijn volgelingen immers zijn lichaam. Hoor je bij Hem dan hoor je bij elkaar.

Nu zeg ik: Jezus brengt ook scheiding. Dat zeg ik niet, dat zei Jezus zelf al:

Lucas 12:51v – *Denken jullie dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op aarde? Geenszins, zeg Ik jullie. Ik kom verdeeldheid brengen. Vanaf heden zullen vijf in één huis verdeeld zijn: drie tegen twee en twee tegen drie. De vader zal tegenover zijn zoon staan en de zoon tegenover zijn vader...*

Jezus brengt scheiding, verdeeldheid. Dat zie je bij de broedervolken die geloven in één God:

Isaäk/Israël/Jakob en Ismael/Ezau/Arabië. Ze geloven in één God, maar Jezus is de splijtzwam.

Want het is of voor of tegen Hem.

Voor de Joden was daar grote moeite. Want zij zagen een mens tussen zich in lopen, van wie ze niet beter wisten dan dat het de zoon van Jozef en Maria uit Nazareth was, een gewone jongeman net als ieder ander, door zijn vader opgeleid als timmerman. Ze zagen een *mensenzoon*. Alleen: Hij beweerde *de* Mensenzoon te zijn, oftewel: *God*. En Hij gedroeg zich ook zo (Hij stelde zijn eigen woorden aan de woorden van God gelijk). Hij deed dingen die alleen God kan (mensen genezen, doden tot leven wekken).

En dat Jezus van zichzelf zei dat Hij ook God was, dat was voor de Joden onverdraaglijk. Het was je regelrechte Godslastering. Een steen des aanstoets, een rots der ergernis. Echt een struikelblok. Uiteindelijk is het de reden geweest om Hem te doden.

Voor de moslims ligt het probleem bij de gedachte dat Jezus de Zoon van God is. *Zoon van* wekt immers de indruk dat God gemeenschap zou hebben gehad met een vrouw. Alleen die gedachte al vinden moslims gruwelijk en godslasterlijk. Ze erkennen Jezus wel als *Isa*, dichten Hem ook wel bijzondere dingen toe, noemen Hem zelfs *Masieħ* (Arabisch voor Messias), maar geloven niet dat Hij plaatsvervangend voor onze schuld en zonde aan het kruis gestorven is.

Uiteindelijk komen moslims niet verder dan in Jezus een belangrijke profeet te zien, echter minder belangrijk dan de grote profeet Mohammed.

Ik denk dat je je wel iets kunt voorstellen bij de problemen die Joden en moslims hebben met de aanvaarding van Jezus als God. Dat verwijten moslims christenen ook. Zij zeggen: jullie geloven niet in één God, maar in drie goden: Vader, Zoon en heilige Geest!

Toch, als je zonder vooroordeel het Oude Testament leest, kun je al wel verder komen dan de belijdenis dat God één is.

Kijk naar het verhaal waarin Abraham zijn zoon Isaäk moet offeren (Genesis 22). Dan is het eerst God zelf die Abraham aanspreekt. Wanneer Abraham vervolgens op de berg Moria op het punt staat zijn zoon daadwerkelijk te offeren, spreekt de Engel van de HERE hem toe dat niet te doen. En als Abraham dan een ram offert in plaats van zijn zoon, klinkt nogmaals de stem van de Engel van de HERE: *Ik zweer bij mijzelf – spreekt de HERE: Omdat je dit gedaan hebt (...) zal Ik je rijkelijk zegenen...* Hieruit blijkt dat God en de Engel één zijn.

Dit soort onderscheid en eenheid in God kom je ook tegen in andere Bijbelverhalen. Bijvoorbeeld als Hagar teruggehaald wordt uit de woestijn (Genesis 16), de roeping van Mozes (Exodus 2) en de geboorte van Simson (Rechters 13).

En wat te denken van de tocht van het volk door de woestijn:

Exodus 23:20v – *Ik stuur een engel voor jullie uit om je op je tocht te beschermen en je naar de plaats te brengen die Ik voor jullie bestemd heb. Neem je voor hem in acht, gehoorzaam hem zonder tegenspreken, want hij handelt in mijn naam en zou jullie je opstandigheid niet vergeven. Als je hem gehoorzaamt en alles doet wat Ik zeg, zal Ik de vijand van jullie vijanden zijn en jullie onderdrukkers onderdrukken...*

Zie je hoe opvallend de Here God zich eerst onderscheidt van de Engel om zich daarna juist helemaal met Hem te vereenzelvigen?!

En ook de heilige Geest wordt in het Oude Testament al meerdere keren *de Geest van God* genoemd, denk aan gelijk de eerste verzen van de bijbel: *...en Gods geest zweefde over het water*. En bij mannen als Simson en Saul en David wordt gezegd dat de geest van de HERE of de geest van God hen aangreep.

Wat de Joden parten speelt is hun godsbeeld: zij dachten wel te weten hoe God is, en Jezus paste daar niet bij. Datzelfde geldt in feite voor de moslims. Want als Jezus *de Zoon van God* genoemd wordt, betekent dat dan meteen dat je moet denken aan een natuurlijke nakomeling, zoals mensen kinderen (zonen) krijgen? Ook in dat opzicht kent de bijbel andere invalshoeken. Denk aan Hosea 11, waar de Here het beeld van een kind voor Israël gebruikt: *...uit Egypte heb Ik mijn zoon geroepen...* In Job 1 worden de engelen 'zonen van God' genoemd, en in Psalm 2 de koning van Israël: *...jij bent mijn zoon, ik heb je vandaag verwekt...* → Zoon van wil dus niet zeggen natuurlijke nakomeling, maar drukt eerder vertrouwelijkheid, verbondenheid uit.

7. Laten we nu onderbreken om te zingen: **Gezang 81:2,3,4**

8. Vervolg preek

Dat lijkt me een goed uitgangspunt: *als ik dit wonder vatten wil, dan wordt mijn geest van eerbied stil*. Want net als dat voor Joden en moslims geldt, kan ook ons godsbeeld een belemmering zijn te aanvaarden wie God is. Bijvoorbeeld door al te menselijk over God te denken. Te menen dat God ongeveer net zo is als wij. He: we kunnen ons niet voorstellen dat God....

Of doordat we het allemaal precies in een systeem willen kunnen vatten. Het zit zus en zo en zo...

Maar wij moeten geen vat krijgen op God, Hij moet het krijgen op ons!

En in zekere zin is God niet te begrijpen, is Hij een mysterie.

Kun jij vatten wat Jezus op een gegeven moment zegt:

Johannes 14 - *Als jullie Mij kennen zullen jullie ook mijn Vader kennen, en vanaf nu kennen jullie Hem, want jullie hebben Hem zelf gezien. (...) Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien. Geloof je niet dat Ik in de Vader ben en dat de Vader in Mij is? Ik spreek niet namens mezelf als Ik tegen jullie spreek, maar de Vader die in Mij blijft, doet zijn werk door Mij. Geloof me: Ik ben in de Vader en de Vader is in Mij.*

Dat is toch niet te begrijpen: *en onderscheid en vereenzelviging?!*

Wij zijn van de rede, de ratio, het verstand: wat is het nou – het een of het ander.

Voor God kan het allebei bestaan. Want God is God.

Toch zijn er allerlei rationele oplossingen bedacht.

Zo zou er wel één God zijn, maar dan één die drie verschillende rollen speelt. De ene keer is God Vader, de volgende keer Zoon en weer een andere keer Geest. Dit heet modalisme.

Of de gedachte dat God de Vader toch net even anders en hoger en goddelijker is dan de Zoon en de heilige Geest (subordinationisme).

Variant daarop is wat Arius later leerde, en in onze tijd bijvoorbeeld de Jehova's Getuigen. Arius ontkennde dat Jezus de Zoon van God is. Hij is wel het eerste en voornaamste schepsel, een soort tussenwezen wellicht, maar niet God. Met een geleerde term wordt wat Arius leerde zo genoemd: homoi-ousios – wezensgelijkend met God.

Hiertegen protesteerde Athanasius. Hij benadrukte dat Jezus wel echt God is: homo-ousios – wezensgelijk met God. In ons kerkboek (we zullen ‘m straks lezen) is de geloofsbelijdenis van Athanasius opgenomen. Deze is niet door hemzelf geschreven, maar wel naar hem vernoemd, omdat het ook zijn gedachten ademt.

Het Concilie van Nicea deed in 325 uitspraak en veroordeelde Arius. In de geloofsbelijdenis van Nicea staat dan ook dat Jezus *God uit God is, waarachtig God uit waarachtig God, geboren maar niet geschapen, één van wezen met de Vader.*

Nu zul je misschien zeggen: waarom is dit belangrijk?

Het meest eenvoudige antwoord is: om God *God* te laten zijn.

En je ziet – al wordt de term drie-eenheid in de hele bijbel niet genoemd – dat God die drie in één is wel uit de hele bijbel opkomt.

Naast wat ik net noemde uit het Oude Testament en als woord van Jezus (én onderscheiden én vereenzelviging), kun je denken aan de doop van Jezus in de rivier de Jordaan, waar de stem van God de Vader klinkt en de Geest neerdaalt als duif uit de hemel. Aan de verheerlijking op de berg. Aan de opdracht die Jezus zijn leerlingen meegeeft: ga heen, verkondig het evangelie en doop in de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest. En aan de zegen die aan het eind van de 2e brief aan de Korintiërs klinkt: *de genade van de Heer Jezus Christus, de liefde van God en de eenheid met de heilige Geest zij met u allen.*

Beseffen dat God drie in één is, is belangrijk om God *God* te laten zijn.

En wat ik dan wel heel verrassend en mooi vind, is dat God **in zichzelf relationeel** is. In Genesis 1 gaat er overleg vooraf aan de schepping van de mens: *Laten wij mensen maken...* Dat is niet een deftig majesteitsmeervoud. Nee, het laat zien dat bij de schepping niet alleen de Vader betrokken is, maar ook het Woord (Jezus) en de Geest:

Johannes 1 – *in het beginne was het Woord, het Woord was bij God en het Woord was God. Het was in het begin bij God. Alles is erdoor ontstaan en zonder dit is niets ontstaan van wat bestaat.* God is relationeel in zichzelf.

Dat zie je ook in het feit dat als Jezus op aarde is, Hij de aandacht richt op zijn Vader:

Johannes 8:49v – *Ik ben niet uit op eigen eer, Ik eer mijn Vader...*

Tegelijk doet de Vader precies het omgekeerde:

Johannes 8: 54 – *het is de Vader die Mij eert, de Vader van wie u zegt dat Hij onze God is...*

In de twee keer dat God de Vader rechtstreeks het woord neemt in het NT gaat het over zijn Zoon: *dit is de geliefde in wie Ik mijn welbehagen heb.*

Het is intense liefde die zichtbaar wordt in de wezenseenheid tussen Vader en Zoon. Waarom zond God zijn Zoon naar de wereld? Om haar te redden!

Johannes 3:16 – *Want God had de wereld zo lief dat Hij zijn enige Zoon heeft gegeven, opdat iedereen die in Hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft.*

Kijk, daar gaat het om! Als je Jezus niet erkent als Wie Hij Is, kom je de brug naar Vader niet over.

Tegelijk is het onbegrijpelijk, dat de Vader zijn Zoon, toen deze aan het kruis hing, heeft verlaten. Hoe kan dat, als ze een wezenseenheid vormen, vragen wij? Het kan ook niet, maar het is wel gebeurd. Omdat God *ons* niet wou verlaten.

Hier gaat het om als je het hebt over drie in één: anders kan niet wat is gebeurd. Hiermee staat of valt je redding, je behoud!

God is relationeel in zichzelf.

Dat zie je ook bij de heilige Geest. Maria snapt zelf niet hoe zij de moeder van de Messias kan worden. Dan zegt de engel tegen haar:

Lucas 1:35 – *de heilige Geest zal over je komen en de kracht van de Allerhoogste zal je als schaduw bedekken. Daarom zal het kind dat geboren wordt, heilig worden genoemd en zoon van God.* Inderdaad: hier staat mijn verstand stil...

Het is diezelfde Geest die Jezus vervult en leidt door de woestijn wanneer Hij daar op de proef wordt gesteld door de duivel.

En op een gegeven moment zegt Jezus tegen zijn leerlingen:

Johannes 14:13 – *de Geest van de waarheid zal jullie, wanneer Hij komt, de weg wijzen naar de volle waarheid. Hij zal niet namens zichzelf spreken, maar Hij zal jullie bekendmaken wat komen gaat. Door jullie bekend te maken wat Hij van Mij heeft, zal Hij Mij eren.*

En ook die volgende zin, om het compleet te maken: *Alles wat van de Vader is, is van Mij – daarom heb Ik gezegd dat Hij alles wat Hij jullie bekend zal maken van Mij heeft.*

→ zie je wel hoe ongelooflijk God op zichzelf in zijn drie personen betrokken is?! De Vader kan niet zonder de Zoon en de Geest, de Zoon niet zonder de Vader en de Geest en de Geest niet zonder de Vader en de Zoon. Het draait bij hen alle drie om de ander. Zo en daarin is God God. Laten wij ons daarin verheugen en daarover verwonderen. Maar niet het geheim, het mysterie wegverklaren of doodredeneren.

Want verbazingwekkend: ik ben een creatie van de Schepper. En die Schepper laat me niet los maar wil me redden in zijn Zoon. En dat geloof ik door de heilige Geest.

Is het daarom niet terecht dat we met Athanasius belijden dat geloven dat God drie in één is noodzakelijk is willen we gered worden!?

Amen

9. Zingen: **Gezang 106:2,3,4**

10. **Geloofsbelijdenis van Athanasius** lezen en daarna zingen: **Gezang 107:1**

11. Dankgebed

12. Inzameling van de gaven

13. Slotlied: **Gezang 109:4**

14. Zegen

De genade van onze Heer Jezus Christus, en de liefde van God, en de eenheid met de heilige Geest zij met u allen.